

waid ta küsib: „Kas see on häa mõi paha märk, kui abi-
eluse-beitmised wähemaks jäewad ja effinud inimeste laste
ehk teise sõnaga sobi-laste arm suuremaks läheb?“ Ta
peab ise-enelele wastama, et see millgi wiisil häa märk ei
mõi olla. Ta peab ka ise-enele wastama tunnistama, et häa
kõmbe on wähenemas, aga paha kõmbe rohkenemas. Rahwa
õiglase sõbra südant peab see kurwastama, sest see ei ole
ialgi häa ega lõbus, kui ilma isata laste arm suuremaks
läheb. Niisugustel lastel ei ole õiget kaswatust, ja nendest
ei mõi ka sell wiisil häid inimesi saada. Igat lapsel olgu
isa ja ema, kes tema eest hoost peawad ja teda tublits
inimeseks kaswatavad. Naesterahwas üksi on selle tarwis
liig nõrk ja nõder. Et igal inimesel isa ja ema on, see
on inimeste soo lõige wägewama Looja soon ja tahtmine.
Õdige wägewam Looja on lootusesse selle kätse ja seaduse
pannud, et üksigi inimene ilma isata ega ilma emata ilmale
ei mõi sündida. See ei sünni siis ka loomude mitte ega
ei ole tudagi wiisil kõmblime, kui isa, see on meesterahwas,
kes naesterahwa nii laugelle on wiinud, et ta lapse sai,
kui niisugune isa selle naesterahwa maha jätab ja kaswata-
mise üksi naesterahwa hooleks jätab. Igale änn tundwalle
mehele peaks see ometi häbiõstam ja teotaw olema teada, et
ta lapse ise on ja südgi midagi ei tee, et tema oma lihane
laps kõblilikult inimeste seltsi liikmeks saaks. Nii wasta
meelt kui see ka mõnelegi pahale ja hiimalulle inimesele on,
peame kui mõtlejad ja ülemad loomad ja Jumala käte
tööd ütlema, et Jumal naesterahwaid mitte selle pärast ei
ole loonud, et nemad meesterahwa himu ja hiimaluse kus-
tutamiseks olemas on, waid selle pärast, et nad õnnisad
mehe-naesed ja laste-emad oleksiwad. Ka ei ole himu ja
hiimalus Jumalast mitte üksi selle pärast meie sise loodud,
et meie naesterahwa kaenas magusaid tundisid maitseksime,
waid selle pärast, et meie selle läbi õnnisatels laste-ijaks ja
naese-meesteks saaksime.

Aga tõsine rahwa sõber küsib edasi: „Kust see tuleb,
et abieluse-beitmised uuemal ajal wähemaks jäewad ja
sobi-laste arm kaswab?“ Wastust selle pääle ei ole sugugi

raske anda: See tuleb sest, et ka meie rahwa hulgas mure
ja hool naese eest mitut ära ebmatas naest mõtmast. Ka
meie rahwa seas kuulusse sagedaste, et poisimehed ütlewad:
„Et ma jõua naest toita!“ Selle juure tulewad lüla-naabrid
ja wanad tädid ja isendawad oma pooit: „Mis naese-
mõtija see on, kellel weel oma kotta ega suuremat wara ei
ole?“ Pääle selle sünnib wäga sagedaste, et tütre-isa oma
tütarit mehele ei taha anda, kellele weel mitte täteine lindel
koti ja warandus osaks ei ole saanud. Ka sünnib mõni
kord, et tüdruk ise mehele ei taha minna, kellel weel niis-
sugust kotta ega wara ei ole. Ega see siis ka ime ei ole,
kui waelematel noortel meestel lugi ära läheb naest mõtta:
Koor mees ise kardab seda teha, teised ebmatawad teda ka
sest ära, tulewase äia-isa ei ole ka selle pooit, tüdruk ise
mõni kord ka mitte. Sell wiisil saab siis naese-mõtmine
Geesti rahwa seas, nagu see Saksas, Prantsuse, Inglise ja
muudel maalel juba paraku saanud on, üksi jõuutamate
meeste asjaks. Waelemad mehed jäewad poisimeheks.
Naesterahwas ei lähe enam mehele, waid mehe kottale ja
warandusele; ta ei hooli mehest enesest suuremat midagi,
waid waatab üksi selle pääle, et tall raha ja wara on,
nõnda ei ta mureta ja tööta mõiks elada. Aga kui raha
ja wara ei ole, siis abieluse ei heideta. Loodud himu
naesterahwaga ümber käia jäeb aga ilka inimese sise ja
sünnitab õigest ümberhulkmist ja teeldud kottusaamist lähe
soo wahel; enne kui keegi tähele paneb, on noored inimesed
etsiteete sattunud, ja tütarlaps sünnitab ilma isata lapse
ilmale.

Aga ka ülemates seisustes, kus haridust ja sagedaste
jõudu küllalt on naest mõtta, ei mõda tihit naest, waid
jäedakse poisimeesteks. Seda on palju näha, et nimelt
suuremate linnade sees ja ümber kaudu ülipalju õnnisaid
alamat sugu tütarlapsi ära rifiutatse ja raiutatse. Pale
meel tuleb pääle, kui sest peab rääkima. Keena priske
näga õnnis tütarlaps tuleb liimna, ja mõne aja pärast
jubjub ta üleaneu saksiku küüsi. Peagi on ta õnnis ilma.
Südame waluga ei tea ta, mis peab tegema. Oma puhtate